

Trvale udržitelný rozvoj měst a obcí

ANOTACE

Žáci si zopakují termín "trvale udržitelný rozvoj" z minulé lekce a rozšíří si jeho význam o další souvislosti. Seznámí se se třemi pilíři, na kterých je koncept TUR založen. Zjistí, že klima na planetě se mění a generace dnešních dětí bude kvůli globálnímu oteplování čelit významným změnám (ať už půjde o migraci lidí utíkajícími před hladomory z důvodu sucha či záplav, nebo budeme čelit problémům kvůli suchu a záplavám v našich zeměpisných šířkách). Velmi skloňovaným termínem je v těchto souvislostech právě Trvale udržitelný rozvoj (TUR).

Lekce navazuje na lekci předchozí – Trvale udržitelný rozvoj ve škole.

Určeno pro (stupeň): 1. a 2. stupeň

Místo realizace: třída, učebna

Časová dotace: 90 min.

Prostředky výuky: videa, prezentace

Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, Člověk a příroda

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Environmentální výchova

TEORETICKÁ ČÁST

Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který umožňuje naplňování životních potřeb všem lidem na planetě Zemi, se zachováním přírodních zdrojů pro naplňování životních potřeb dalších generací. Ovšem materiální nároky dnešních lidí velmi rostou a to, co bylo vnímáno jako blahobyt generací našich prarodičů, by dnes lidé vnímali jako chudobu. Odborníci sdružení pod OSN definovali tři oblasti, které obsahují dohromady 17 cílů, díky kterým bychom mohli TUR dosáhnout.

Mezi hlavní cíle udržitelného rozvoje patří zachování životního prostředí budoucím generacím v co nejméně pozměněné podobě. Z hospodářského hlediska je hlavní snahou vytvářet svět bez zbytečného konzumu (spotřeby), tedy vytvářet čím dál víc kvalitnější produkty, které dlouho vydrží a umožní trvalý blahobyt (trvalá udržitelnost). V sociální oblasti jde o podporu komunitního života a o to, abychom tvořili sociální stát směřující k sociálnímu welfare. Udržitelný rozvoj je tedy postaven na sociálním, ekonomickém a environmentálním pilíři, jimž by měla být věnována stejná pozornost. V současné době se chybně spojuje udržitelný rozvoj pouze s environmentálním pilířem. Zároveň jak environmentální, tak sociální pilíř bohužel dosud zůstávají upozaděny kvůli hospodářskému rozvoji.

Kdybychom dosáhli TUR, měli bychom se vyhnout nejhorším důsledkům klimatických změn a život lidí na naší planetě by v podobné kvalitě mohl pokračovat i v budoucnosti. Vědci si uvědomili, že chránit životní prostředí bez toho, aby lidé všude na Zemi měli kapacitu přírodu chránit (tj. měli zajištěny základní životní potřeby), nefunguje, a tak definovali, že TUR má tři pilíře (oblasti), o které se musí opírat a které je třeba rozvíjet současně. Sociální, ekonomický a environmentální pilíř. Zároveň definovali 17 oblastí, které je třeba do roku 2030 zlepšit, abychom TUR dosáhli.

Pro lidi žijící v bohatých ekonomicky vyspělých zemích (mezi které patříme), znamená snaha o TUR dobrovolnou skromnost a tedy každodenní zvažování svého chování. Rozmýšlení, zda opravdu potřebuji kupovat další věci? Opravdu potřebuji použít auto? Jet na další dovolenou k moři? Rozdíl mezi dobrovolnou skromností a dobrovolnou chudobou, (která je také odpovědí některých lidí na environmentální krizi) spočívá v tom, že mohu být výběrově náročný. Já jako člověk například nemusím odejít žít na venkov, chodit bos a vše si vypěstovat na zahrádce. Pro výkon svého povolání, nebo koníčku si mohu koupit výkonný počítač, ale zároveň mohu omezit jízdy autem a budu jezdit MHD (např. Praha je město se čtvrtou nejlepší MHD v Evropě). Budu se snažit chápat věci v souvislostech. Mohu si koupit oupít dražší kávu (z bioprodukce a fair trade) a nebudu kupovat nejlevnější, na které vydělává zprostředkovatel obchodu a ne pěstitel, apod. Tento způsob života přináší stálé zvažování, hledání informací a vědomé rozhodování.

METODICKÁ ČÁST

Aktivita 1

Pedagog hodinu začne představením tématu v komunikačním kruhu a ptá se žáků, zda již někdy termín TUR slyšeli a co pro ně znamená. Zjištěné informace zapisuje na papír umístěný na zemi v kruhu. Pokud žáci netuší, co TUR znamená, zkouší s nimi odvodit obsah pojmu ze zkratky TUR dle informací z Teoretické části.

Aktivita 2 - Vyhledávání na internetu

Pokud definice TUR vážne, žáci pomocí tabletu nebo počítače vyhledají ve dvojicích základní definici TUR a odpovědi na otázky z Aktivity 1 (ty zapíšou na papír) a sdílí své poznatky v kruhu.

Aktivita 3 – video, debata, pracovní list

Pedagog pustí video, kde je představené hlavní téma lekce.

https://bit.ly/video_osn

Žákům následně pustí druhé krátké video.

<https://bit.ly/nazemicz>

Ve videu vidíme, jak se šíjí boty v Bangladéši a po jeho shlédnutí se učitel žáků ptá, zda si myslí, že v tomto státě žijí lidé životem šetrným k přírodě, popřípadě trvale udržitelným životem. Ptá se jich proč si myslí, že ano a proč si myslí, že ne.

Debata by měla vést k uvědomění, že bez zajištění základních životních potřeb, potřebného vzdělání a dostupných informací se lidé těžko zvládnou starat o stav životního prostředí. Jejich chudoba jim neumožňuje plýtvat zdroji a všechny tři pilíře (sociální, ekonomický a environmentální) jsou stejně důležité pro TUR (přírodě šetrný život).

Pracovní listy

Metodika níže nabízí 2 typy pracovních listů. Doporučujeme, aby pedagog sám zvážil, který z nich chce do výuky zařadit.

Pracovní list – příloha č. 1:

1) Napiš tři oblasti, kde se můžeš Ty sám chovat šetrně k přírodě?

Možné odpovědi: Mohu snížit spotřebu vody u nás doma, nebudu chtít kupovat zbytečné věci apod.

2) Jak vybrané oblasti můžeš změnit?

Možné odpovědi: Budu se sprchovat místo napouštění vany, budu zavírat vodu při čištění zubů apod.

Pracovní list – příloha č. 2:

1) Na jakých třech pilířích stojí TUR?

Odpověď – Ekonomický, sociální a environmentální pilíř

2) A proč?

Odpověď – Protože (zjednodušeně), pokud lidé nemají přístup ke vzdělání, stav planety je trápit nebude a pokud řeší problém, jak vůbec přežít, dobrovolnou skromností se také zabývat nebudou.

3) Co může udělat každý z nás pro TUR?

Odpověď – Být dobrovolně skromný.

Následuje společné sdílení zjištěných informací.

Aktivita 4 – Práce ve skupinách

Žáci si zahrají na panelovou diskusi OSN.

Na internetu zjistí, jak taková diskuse vypadá (např. z videa).

https://bit.ly/panelova_diskuse_open58

Každá skupina žáků si vybere jednu ze sedmnácti oblastí TUR a najde si o ní co nejvíce informací. Zkusí definovat, kde je největší problém a zkusí vymyslet jeho řešení. Ve skupině si zvolí mluvčího, který bude skupinu zastupovat na panelové diskusi (témata mohou být např.: práva žen, hlad ve třetím světě, negramotnost, nesvoboda, kácení pralesů, plasty v mořích,...). Učitel bude fungovat jako moderátor. Nejprve každá skupina sdělí své téma, pedagog je zapisuje na flipchart (tabuli) do tří sloupců (pod tři pilíře). Následuje diskuse o řešení jednotlivých problémů. Mluvčí skupiny, který si vzal téma za vlastní, navrhuje řešení, které prodiskutoval ve skupině a s ostatními skupinami diskutuje o jejich pohledu na věc. Je potřebné předem určit pravidla diskuse. Problém a řešení představuje mluvčí skupiny, diskuse se mohou účastnit všichni žáci.

Nápověda k panelové diskusi:

Jde o diskusi několika osob (obvykle odborníků) na pódiu před posluchači.

Diskuse od účastníků vyžaduje:

- věcnost – věnovat se tématu a argumentovat, nikoli napadat nebo se překřikovat
- otevřenost – nevylučovat nikoho, kdo může k danému tématu přispět
- poctivost – podstatné informace nesmějí účastníci zatajovat nebo tvrdit něco, čemu sami nevěří
- trpělivost – pochopení argumentů druhého může vyžadovat čas
- zdvořilost – vyjadřuje společný zájem všech na každé věcné informaci
- zkušenost – ukazuje, že taková diskuse může být pro hlubší poznání složitých jevů velmi užitečná, protože překonává přirozené jednostrannosti účastníků a zvyšuje pravděpodobnost, že se na nic důležitého nezapomnělo

Aktivita 5 – Příloha

Každá skupina dostane vytištěný obrázek 17 cílů (případně ho promítne učitel na tabuli) a žáci mají za úkol ve skupinách vybrat ty cíle, které dle jejich názoru má město Praha (případně část města/vesnice, ve které žijí) dobře řešené (alespoň 2). Při zadání úkolu mohou využít nápovědné otázky. Témata pedagog představí a lehce vysvětlí ta, která jsou dle jeho mínění aktuální pro jejich školu.

Např.:

Cíl: Konec chudoby

Návodné otázky:

- Vidíte okolo sebe projevy chudoby?
- Mají všechny děti možnost např. zaplatit si školní obědy?
- Stává se, že někdo nemůže jet na adaptační kurs, nebo školní výlet, protože nemá peníze? Existuje podle Vás tzv. menstruační chudoba? Víte, co to je?
- Mají všichni možnost kvalitní stravy?
- Pokud ne a v nějaké oblasti se s projevy chudoby setkáváte, řeší to nějak městský úřad? Nebo u Vás pomáhají jiné organizace? Co s tím můžete udělat Vy?

Např.:

Cíl: Pitná voda

Návodné otázky:

- Je ve Vaší obci dostupná pitná voda? Odkud se bere? Je to trvale udržitelný zdroj? Může se vyčerpat?
- Jak Vaše město řeší dostupnou pitnou vodu pro všechny? Co se děje, když praskne vodovodní potrubí? Co můžete pro dostupnost pitné vody udělat Vy? Jak nakládá město s vodou obecně? Znáte příklady využívání dešťové vody?

Aktivita 6 – video na závěr.

Krátké ukončující video vypovídá o tom, jak nevyhynout a ukazuje závažnost tématu.

https://bit.ly/dinosaurus_video

Aktivita 7 – reflexe

Na závěr lekce proběhne reflexe a shrnutí.

TIPY A NÁPADY PRO ROZŠÍŘENÍ AKTIVITY

- Hry s tématem třídění odpadů <https://www.samosebou.cz/hry/>
- Web o třídění <https://www.samosebou.cz/>
- anglická verze vysvětlení TUR cca 3 min. <https://www.youtube.com/watch?v=7V8oFI4GYMY>
- Brainstorming – příklady dobrovolné skromnosti.
- Možnost rozšíření tématu o problematiku fast fashion. video o fast fashion a alternativách k ní (AJ). <https://www.youtube.com/watch?v=tLfNUd0-8ts>
- Zaměřit se na další otázky spojené s tématem města – jak hospodařit s dešťovou vodou? Projekty na zadržování dešťové vody např. ze střechy školy apod. a jak pracovat s odpady – obecní kompostárny.

ZKUŠENOSTI Z REALIZACE

"Aplikovat udržitelnost na město nebyl pro žáky problém. Spontánně si k tématu vybavovali především třídění odpadů, recyklaci, případně bezobalové nakupování."

"Zajímavé pro žáky bylo, že se tématem zabývá OSN. Vybrat cíle, které jsou v Praze řešené, pro ně nebylo těžké. Skupiny měly obdobný výběr, bylo ale nutné navést je doplňujícími otázkami."

DOPORUČENÁ LITERATURA

- Josef Vavroušek: Na cestě k trvalé udržitelnosti, ZO ČSOP Veronica pro Nadaci Partnerství, editoval Mikuláš Huba et al. české 1. vydání. Brno 2005. ISBN 80-239-5067-3.
- <http://www.casopisveronica.cz/clanek.php?id=1203>

ZDROJE

- https://cs.wikipedia.org/wiki/Udr%C5%BEiteln%C3%BD_rozvoj

Příloha 1: Pracovní list 1

Napiš tři oblasti, kde se můžeš Ty sám chovat šetrně k přírodě?

např. mohu ovlivnit spotřebu vody u nás doma

1:

3:

Napiš, jak vybrané oblasti můžeš ovlivnit?

např. budu se sprchovat místo napouštění vany, budu zavírat vodu při čištění zubů,...

1.

2.

3.

Příloha 2: Pracovní list 2

Vyber tři cíle, které můžeš ovlivnit Ty sám?

Cíl 1:

Cíl 2:

Cíl 3:

Napiš, jak je můžeš ovlivnit?

1.

2.

3.

Příloha 3: Obrázek TUR

Publikace podléhá licenci: Creative Commons Uved'te původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.
Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Tento materiál byl graficky zpracován v grafickém programu [Canva.com](https://www.canva.com)
Tento materiál vznikl v rámci projektu: [OPEN 58](#)

